

HYPÉRIDE

Oraison funèbre

Exorde

[1] Τῶν μὲν λόγων τῶν μελ[λόντων] ῥηθήσες[θαι ἐπὶ] τῷδε τῷ τάφῳ [περὶ τε] Λεωσθένους τοῦ στρατηγού καὶ περὶ τῶν ἄλλων] τῶν μετ' ἐκείνου [τετελευτηκότων ἐν τῷ πολέμῳ, ὡς ἦσαν ἀνδρες ἀγαθοί, μάρτυς αὐτὸς ὁ χρόνος ὅς...ωι τὰς πράξεις]...ς ἀνθρώπ[υ]...[ν] πω κα...[ἐ]ώρακε ωρ...[ἐν τῷ π]αντὶ αἰῶ[νι]...[γ]εγεννη...[οὔτε] ἀνδρας [ἀμείνους τῶν] τετελευτηκότων] οὔτε πράξεις μεγαλοπρεπεστέρως. [2] Διὸ καὶ μάλιστα [νῦν φοβοῦ]μαι, μή μοι συμβῆ[ῖ] τὸν λόγον ἐλάττω φαίνεσθαι τῶν ἔργων] τῶν γεγεννημένων. Πλὴν κατ' ἐκείνῳ γε πάλιν θαρρῶ ὅτι τὰ ὑπ' ἐμοῦ <ἐ>κλειπόμενα ὑμεῖς οἱ ἀκούοντες προσθήσετε· οὐ γὰρ ἐ<ν> τοῖς τυχοῦσιν οἱ λόγοι ῥηθήσονται, ἀλλ' ἐν αὐτοῖς τοῖς μάρτυσι τῶν <ἐκ>είνοις πεπραγμένων. [3] Ἄξιον δέ [ἐστίν] ἐπαινεῖν <τ>ὴν μὲν [πόλιν] ἡμῶν <τ>ῆς προαιρέσεως ἔνεκεν, τὸ προε[λέσθαι] ὅμοια καὶ ἔτι σεμνότερα καὶ καλλίω τῶν [πρότερον] αὐτῆ πεπραγμένων, τοὺς δὲ τετελευτηκότας τῆς ἀνδρείας τῆς ἐν τῷ πολέμῳ, τὸ μὴ κατασχῆναι τὰς τῶν προγόνων ἀρετάς, τὸν δὲ στρατηγὸν Λεωσθένη διὰ ἀμφοτέρας· τῆς τε γὰρ προαιρέσεως εἰσηγητῆς τῆ πόλει ἐγένετο, καὶ τῆς στρατείας ἡγεμῶν τοῖς πολίταις κατέστη. [4] Περὶ μὲν οὖν τῆς πόλεως διεξιέναι τὸ καθ' ἕκαστον ὧν πρότερον πάσαν τὴν Ἑλλάδα <εὐεργέτηκεν> οὔτε ὁ χρόνος ὁ παρὼν ἰκανός, οὔτε ὁ καιρὸς ἀρμόττων τῷ μακρολογεῖν, οὔτε ῥάδιον ἓνα ὄντα τοσαύτας καὶ τηλικαύτας πράξεις [ἐπ]ελθεῖν καὶ μνημονεύσαι· ἐπὶ κεφαλαίου δὲ οὐκ ὀκνήσω εἰπεῖν [περὶ] αὐτῆς. [5] Ὡσπερ [γὰρ] ὁ ἥλιος πάσαν τὴν οἰκουμένην ἐπέρχεται, τὰς μὲν ὥρας διακρίνων [εἰς τὸ π]ρέπον καὶ καλῶς πάντα καθιστάς, τοῖς δὲ σῶφροσι καὶ ἐπιεικέσι τῶν ἀνθρώπων ἐπιμειλούμενος καὶ γενέσεως καὶ τροφῆς καὶ [καρπ]ῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων τῶν εἰς τὸν βίον χρησίμων, οὕτως καὶ ἡ πόλις ἡμῶν διατελεῖτοὺς μὲν κακοὺς κολάζουσα, τοῖς δὲ δικαίοις βιοθεοῦσα, τὸ δὲ ἴσον ἀντι τῆς ἀδικίας ἀπασιν ἀπονέμουσα, τοῖς δὲ ἰδίῳις κινδύνοις καὶ δαπάναις κοινῆν ἀδείαν τοῖς Ἑλλησιν παρασκευάζουσα.

Éloge de Léosthène et de ses soldats.

[6] Περὶ μὲν τῶν κοινῶν ἔργων τῆς πόλεως, ὥσπερ προεῖπον, φράσαι παραλείψω, περὶ δὲ Λεωσθένους καὶ τῶν ἄλλων τοὺς λόγους ποιήσομαι. Ἀπορῶ δὲ πόθεν ἄρξωμαι λέγων, ἢ τίνος πρώτου μνησθῶ. Πότερα περὶ τοῦ γένους αὐτῶν ἐκάστου διεξέλθω ; ἀλλ' εὖηθες εἶναι ὑπολαμβάνω· [7] τὸν μὲν γὰρ ἄλλους τινὰς ἀνθρώπους ἐγκωμιάζοντα, οἱ πολλαχόθεν εἰς μίαν πόλιν συνεληλυθότες οἰκοῦσι γένος ἴδιον ἕκαστος συνεισενεγκάμενος, τοῦτον μὲν δεῖ κατ' ἀνδρα γενεαλογεῖν ἕκαστον· περὶ δὲ Ἀθηναίων ἀνδρῶν τοὺς λόγους ποιούμενον, οἷς ἡ κοινὴ γένεσις αὐτόχθοσιν οὔσιν ἀνυπέβλητον τὴν εὐγένειαν ἔχει, περιεργον ἡγοῦμαι εἶναι ἰδίᾳ τὰ γένη ἐγκωμιάζειν. [8] Ἀλλὰ περὶ τῆς παιδείας αὐτῶν ἐπιμνησθῶ, καὶ ὡς ἐν πολλῇ σωφροσύνῃ παῖδες ὄντες ἐτρέφησαν, καὶ ἐπαιδεύθησαν ἄπερ εἰώθασιν παιδεύειν ; Ἄλλ' οἶμαι πάντας εἰδέναι ὅτι τούτου ἕνεκα τοὺς παῖδας παιδεύομεν, ἵνα ἀνδρες ἀγαθοὶ γένωνται· τοὺς δὲ γεγεννημένους ἐν τῷ πολέμῳ ἀνδρας ὑπερβάλλοντας τῇ ἀρετῇ, πρόδηλόν ἐστιν ὅτι παῖδες ὄντες καλῶς ἐπαιδεύθησαν.

[9] Ἀπλούστατον οὖν ἡγοῦμαι εἶναι τὴν ἐν τῷ πολέμῳ διεξελθεῖν ἀρετῆν, καὶ ὡς πολλῶν ἀγαθῶν αἴτιοι γεγέννηνται τῇ πατρίδι καὶ τοῖς ἄλλοις Ἑλλησιν.

Ἄρξομαι δὲ πρῶτον ἀπὸ τοῦ στρατηγοῦ. Καὶ γὰρ δίκαιον. [10] Λεωσθένης γὰρ ὀρῶν τὴν Ἑλλάδα πᾶσαν τεταπεινωμένην καὶ ἤδη κατεπτηχυῖαν, κατεφθαρμένην ὑπὸ τῶν δωροδοκούντων παρὰ Φιλίππου καὶ Ἀλεξάνδρου κατὰ τῶν πατρίδων τῶν αὐτῶν, καὶ τὴν μὲν πόλιν ἡμῶν δεομένην ἀνδρὸς, τὴν δ' Ἑλλάδα πᾶσαν πόλεως, ἣτις προστῆναι δυνήσεται τῆς ἡγεμονίας, ἐπέδωκεν ἑαυτὸν μὲν τῇ πατρίδι, τὴν δὲ πόλιν τοῖς Ἑλλησιν εἰς τὴν ἐλευθερίαν. [11] καὶ ξενικὴν μὲν δύναμιν συστησάμενος, τῆς δὲ πολιτικῆς ἡγεμῶν καταστάς, τοὺς πρῶτους ἀντιταξαμένους τῇ τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίᾳ Βοιωτοὺς καὶ Μακεδόνας καὶ Εὐβοέας καὶ τοὺς ἄλλους συμμάχους αὐτῶν ἐνίκησε μαχόμενος ἐν τῇ Βοιωτίᾳ. [12] Ἐντεῦθεν δ' ἔλθων εἰς Πύλας καὶ καταλαβὼν τὰς παρόδους, δι' ὧν καὶ πρότερον ἐπὶ τοὺς Ἑλληνας οἱ βάρβαροι ἐπορεύθησαν, τῆς μὲν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα πορείας Ἀντίπατρον ἐκώλυσε, αὐτὸν δὲ καταλαβὼν ἐν τοῖς τόποις τούτοις καὶ μάχῃ νικήσας, ἐπολιόρκει κατακλείσας εἰς Λαμίαν. [13] Θετταλοὺς δὲ καὶ Φωκέας καὶ Αἰτωλοὺς καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας τοὺς ἐν τῷ τόπῳ συμμάχους ἐποιήσατο, καὶ ὧν Φίλιππος καὶ Ἀλέξανδρος ἀκόντων ἡγούμενοι ἐσεμνύοντο, τούτων Λεωσθένης ἐκόντων τὴν ἡγεμονίαν ἔλαβεν. Συνέβη δ' αὐτῷ τῶν μὲν πραγμάτων ὧν προεῖλετο κρατῆσαι, τῆς δὲ εἰμαρμένης οὐκ ἦν περιγενέσθαι. [14] Δίκαιον δ' ἐστὶν μὴ μόνον ὧν ἔπραξεν Λεωσθένην ζῶν χάριν ἔχειν αὐτῷ πρῶτῳ, ἀλλὰ καὶ τῆς ὕστερον γενομένης μάχης μετὰ τὸν ἐκείνου θάνατον, καὶ τῶν ἄλλων ἀγαθῶν τῶν ἐν τῇ στρατείᾳ ταύτῃ συμβάντων τοῖς Ἑλλησιν· ἐπὶ γὰρ τοῖς ὑπὸ Λεωσθένου τεθείσιν θεμελίοις οἰκοδομοῦσιν οἱ νῦν τὰς ὕστερον πράξεις.

[15] Καὶ μηδεὶς ὑπολάβῃ με τῶν ἄλλων πολιτῶν μηδένα λόγον ποιεῖσθαι, ἀλλὰ Λεωσθένη μόνον ἐγκωμιάζειν. Συμβαίνει γὰρ τὸν Λεωσθένην ἐπαινον ἐπὶ ταῖς μάχαις ἐγκώμιον καὶ τῶν ἄλλων πολιτῶν εἶναι· τοῦ μὲν γὰρ βουλεύεσθαι καλῶς ὁ στρατηγὸς αἴτιος, τοῦ δὲ νικᾶν μαχομένους οἱ κινδυνεύειν ἐθέλοντες τοῖς σώμασιν· ὥστε ὅταν ἐπαινῶ τὴν γεγνουῖαν νίκην, ἅμα τῇ Λεωσθένου ἡγεμονίᾳ καὶ τὴν τῶν ἄλλων ἀρετὴν ἐγκωμιάζω. [16] Τίς γὰρ οὐκ ἂν δικαίως ἐπαινοῖ τῶν πολιτῶν τοὺς ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ τελευτήσαντας, οἱ τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς ἔδωκαν ὑπὲρ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας, φανερωτάτην ἀπόδειξιν ταύτην ἡγούμενοι εἶναι τοῦ βούλεσθαι τῇ Ἑλλάδι τὴν ἐλευθερίαν περιθεῖναι, τὸ μαχομένοι τελευτήσαι ὑπὲρ αὐτῆς.

[17] Μέγα δ' αὐτοῖς συνεβάλετο εἰς τὸ προθύμως ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἀγωνίσασθαι τὸ ἐν τῇ Βοιωτίᾳ τὴν μάχην τὴν προτέραν γενέσθαι. Ἐὼρων γὰρ τὴν μὲν πόλιν τῶν Θηβαίων οἰκτρῶς ἠφανισμένην ἐξ ἀνθρώπων, τὴν δὲ ἀκρόπολιν αὐτῆς φρουρουμένην ὑπὸ τῶν Μακεδόνων, τὰ δὲ σώματα τῶν ἐνοικούντων ἐξηνδραποδισμένα, τὴν δὲ χώραν ἄλλους διανεμομένους, ὥστε πρὸ ὀφθαλμῶν ὀρώμενα αὐτοῖς τὰ δεινὰ ἄοκνον παρεῖχε τόλμαν εἰς τὸ κινδυνεύειν προχείρως. [18] Ἀλλὰ μὴν τὴν γε περὶ Πύλας καὶ Λαμίαν μάχην γενομένην οὐχ ἦττον αὐτοῖς ἔνδοξον γενέσθαι συμβέβηκεν ἢς ἐν Βοιωτοῖς ἠγωνίσαντο, οὐ μόνον τῷ μαχομένους νικᾶν Ἀντίπατρον καὶ τοὺς συμμάχους, ἀλλὰ καὶ τῷ τόπῳ τῷ ἐνταυθοῖ γεγενῆσθαι τὴν μάχην. Ἀφικνούμενοι γὰρ οἱ Ἕλληνες ἅπαντες δις τοῦ ἐνιαυτοῦ εἰς τὴν Πυλαίαν, θεωροὶ γενήσονται τῶν ἔργων τῶν πεπραγμένων αὐτοῖς· ἅμα γὰρ εἰς τὸν τόπον ἀθροισθήσονται καὶ τῆς τούτων ἀρετῆς μνησθήσονται.

[19] Οὐδένες γὰρ πώποτε τῶν γεγονότων οὔτε περὶ καλλιόνων οὔτε πρὸς ἰσχυροτέρους οὔτε μετ' ἐλαττόνων ἠγωνίσαντο, τὴν ἀρετὴν ἰσχὺν καὶ τὴν ἀνδρείαν πλήθος, ἀλλ' οὐ τὸν πολλὸν ἀριθμὸν τῶν σωμάτων εἶναι κρίνοντες. Καὶ τὴν μὲν ἐλευθερίαν εἰς τὸ κοινὸν πᾶσιν κατέθεσαν, τὴν δ' εὐδοξίαν τὴν ἀπὸ τῶν πράξεων ἴδιον στέφανον τῇ πατρίδι περιέθηκον. [20] Ἄξιον τοίνυν

συλλογίσασθαι καὶ τί ἂν συμβῆναι νομίζομεν μὴ κατὰ τρόπον τούτων ἀγωνισαμένων. Ἐὰρ οὐκ ἂν ἐνὸς μὲν δεσπότητος τὴν οἰκουμένην ὑπήκοον ἄπασαν εἶναι, νόμῳ δὲ τῷ τούτου τρόπῳ ἐξ ἀνάγκης χρῆσθαι τὴν Ἑλλάδα ; συνελόντα δ' εἰπεῖν, τὴν Μακεδόνων ὑπερηφανίαν καὶ μὴ τὴν τοῦ δικαίου δύναμιν ἰσχύειν παρ' ἑκάστοις, ὥστε μήτε γυναικῶν μήτε παρθένων μήτε παίδων ὕβρεις ἀνεκλείπτους ἑκάστοις καθεστάναι. [21] Φανερόν δ' ἐξ ὧν ἠναγκαζόμεθα καὶ νῦν ἤδη· θυσίας μὲν ἀνθρώποις γιγνομένας ἐφορᾶν, ἀγάλματα δὲ καὶ βωμοὺς καὶ ναοὺς τοῖς μὲν θεοῖς ἀμελῶς, τοῖς δ' ἀνθρώποις ἐπιμελῶς συντελούμενα, καὶ τοὺς τούτων οἰκέτας ὥσπερ ἥρωας τιμᾶν ἡμᾶς ἀναγκαζομένους. [22] Ὅπου δὲ τὰ πρὸς θεοὺς ὅσια διὰ τὴν Μακεδόνων τόλμαν ἀνήρηται, τί τὰ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους δίκαια χρῆ νομίζεις ; Ἐὰρ οὐ παντελῶς καταλελύσθαι ; Ὅστε ὅσῳ δεινότερα τὰ προσδοκώμεν ἂν γενέσθαι κρίνομεν, τοσοῦτω μειζρόνων ἐπαίνων τοὺς τετελευτηκότας ἀξίους χρῆ νομίζεις.

[23] Οὐδεμία γὰρ στρατεία τὴν τῶν στρατευομένων ἀρετὴν ἐνεφάνισεν μᾶλλον τῆς νῦν γεγενημένης, ἐν ἣ γε παρατάττεσθαι μὲν ὁσημέραι ἀναγκαῖον ἦν, πλείους δὲ μάχας ἠγωνίσθαι διὰ μιᾶς στρατείας ἢ τοὺς ἄλλους πάντας συμβαίνει ἐν τῷ παρεληλυθότι χρόνῳ, χειμῶνων δ' ὑπερβολὰς καὶ τῶν καθ' ἡμέραν ἀναγκαίων ἐνδείας τοσαύτας καὶ τηλικαύτας οὕτως ἐγκρατῶς ὑπομεμενηκέναι, ὥστε καὶ τῷ λόγῳ χαλεπὸν εἶναι φράσαι. [24] Τὸν δὲ τοιαύτας καρτερίας ἀόκνως ὑπομεῖναι τοὺς πολίτας προτρεψάμενον Λεωσθένη, καὶ τοὺς τῷ τοιοῦτῳ στρατηγῷ προθύμως συναγωνιστὰς σφᾶς αὐτοὺς παρασχόντας, ἂρ' οὐ διὰ τὴν τῆς ἀρετῆς ἀπόδειξιν εὐτυχεῖς μᾶλλον, ἢ διὰ τὴν τοῦ ζῆν ἀπόλειψιν ἀτυχεῖς νομιστέον ; οἵτινες θνητοῦ σώματος ἀθάνατον δόξαν ἐκτήσαντο, καὶ διὰ τὴν ἰδίαν ἀρετὴν τὴν κοινὴν ἐλευθερίαν τοῖς Ἑλλησιν ἐβεβαίωσαν. [25] [...] Οὐ γὰρ ἀνδρὸς ἀπειλήν, ἀλλὰ νόμου φωνὴν κυριεύειν δεῖ τῶν εὐδαιμόνων, οὐδ' αἰτίαν φοβερὰν εἶναι τοῖς ἐλευθέροις, ἀλλ' ἔλεγχον, οὐδ' ἐπὶ τοῖς κολακεύουσιν τοὺς δυνάστας καὶ διαβάλλουσιν τοὺς πολίτας τὸ τῶν πολιτῶν ἀσφαλές, ἀλλ' ἐπὶ τῇ τῶν νόμων πίστει γενέσθαι. [26] Ὑπὲρ ὧν ἀπάντων οὗτοι πόνους πόνων διαδόχους ποιούμενοι, καὶ τοῖς καθ' ἡμέραν κινδύνοις τοὺς εἰς τὴν ἅπαντα χρόνον φόβους τῶν πολιτῶν καὶ τῶν Ἑλλήνων παραιρούμενοι, τὸ ζῆν ἀνήλωσαν εἰς τὸ τοὺς ἄλλους καλῶς ζῆν.

[27] Διὰ τοι τούτους πατέρες ἔνδοξοι, μητέρες περίβλεπτοι τοῖς πολίταις γεγόνασι· ἀδελφαὶ γάμων τῶν προσηκόντων ἐννόμως τετυχήκασι καὶ τεύξονται· παῖδες ἐφόδιον εἰς τὴν πρὸς τὸν δῆμον εὐνοίαν τὴν τῶν οὐκ ἀπολωλότων ἀρετὴν – οὐ γὰρ θεμιτὸν τούτου τοῦ ὀνόματος τυχεῖν τοὺς οὕτως ὑπὲρ καλῶν τὸν βίον ἐκλιπόντας – ἀλλὰ τῶν τὸ ζῆν εἰς αἰώνιον τάξιν μετηλλαχόντων ἔξουσιν. [28] Εἰ γὰρ ὁ τοῖς ἄλλοις ὢν ἀνιαρότατος θάνατος τούτοις ἀρχηγὸς μεγάλων ἀγαθῶν γέγονε, πῶς τούτους οὐκ εὐτυχεῖς κρίνειν δίκαιον, ἢ πῶς ἐκλελοιπέναι τὸν βίον, ἀλλ' οὐκ ἐξ ἀρχῆς γεγονέναι καλλίω γένεσιν τῆς πρώτης ὑπαρξάσης ; τότε μὲν γὰρ παῖδες ὄντες ἄφρονες ἦσαν, νῦν δ' ἄνδρες ἀγαθοὶ γεγόνασιν. [29] Καὶ τότε μὲν ἐν πολλῷ χρόνῳ καὶ διὰ πολλῶν κινδύνων τὴν ἀρετὴν ἀπέδειξαν· νῦν δ' ἀπὸ ταύτης ἀρξάμενους ὑπάρχει γνωρίμους πᾶσι καὶ μνημονευτοὺς διὰ ἀνδραγαθίαν γεγονέναι. [30] Τίς γὰρ καιρὸς ἐν ᾧ τῆς τούτων ἀρετῆς οὐ μνημονεύσομεν ; τίς τόπος ἐν ᾧ ζήλου καὶ τῶν ἐντιμοτάτων ἐπαίνων τυγχάνοντας οὐκ ὀψόμεθα ; Πότερον οὐκ ἐν τοῖς τῆς πόλεως ἀγαθοῖς ; ἀλλὰ τὰ διὰ τούτους γεγονότα τίνας ἄλλους ἐπαινεῖσθαι καὶ μνήμης τυγχάνειν ποιήσει ; ἀλλ' οὐκ ἐν ταῖς ἰδίαις εὐπραξίαις ; ἀλλ' ἐν τῇ τούτων ἀρετῇ βεβαίως αὐτῶν ἀπολαύσομεν.

[...]

[35] Ἐν Ἄϊδου δὲ λογίσασθαι ἄξιον, τίνες οἱ τὸν ἡγεμόνα δεξιωσόμενοι τὸν τούτων. Ἄρ' οὐκ ἂν οἰόμεθα φοιτᾶν Λεωσθένη δεξιουμένους καὶ θαυμάζοντας τῶν ἡμιθέων καλουμένων τοὺς ἐπὶ Τροίαν στρατεύσαντας, ὧν οὗτος ἀδελφὰς πράξεις ἐνστησάμενος τοσοῦτον διήνεγκε, ὥστε οἱ μὲν μετὰ πάσης τῆς Ἑλλάδος μίαν πόλιν εἶλον, ὁ δὲ μετὰ τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος μόνης πᾶσαν τὴν τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας ἄρχουσαν δύναμιν ἑταπείνωσεν. [36] Κάκεινοι μὲν ἔνεκα μιᾶς γυναικὸς ὑβρισθείσης ἤμυναν, ὁ δὲ πασῶν τῶν Ἑλληνίδων τὰς ἐπιφερομένας ὑβρεῖς ἐκώλυσεν, μετὰ τῶν συνθαπτομένων νῦν αὐτῷ ἀνδρῶν, τῶν δὲ μετ' ἐκείνους μὲν γεγεννημένων, ἄξια δὲ τῆς ἐκείνων ἀρετῆς διαπεπραγμένων. [37] Λέγω δὴ τοὺς περὶ Μιλτιάδην καὶ Θεμιστοκλέα καὶ τοὺς ἄλλους, οἱ τὴν Ἑλλάδα ἐλευθερώσαντες ἔντιμον μὲν τὴν πατρίδα κατέστησαν, ἔνδοξον δὲ τὸν αὐτῶν βίον ἐποίησαν, [38] ὧν οὗτος τοσοῦτον ὑπερέσχεν ἀνδρεία καὶ φρονήσει, ὅσον οἱ μὲν ἐπελθοῦσαν τὴν τῶν βαρβάρων δύναμιν ἠμύναντο, ὁ δὲ μηδ' ἐπελθεῖν ἐποίησεν. Κάκεινοι μὲν ἐν τῇ οἰκείᾳ τοὺς ἐχθροὺς ἐπεῖδον ἀγωνιζομένους, οὗτος δὲ ἐν τῇ τῶν ἐχθρῶν περιεγένετο τῶν ἀντιπάλων.

[39] Οἶμαι δὲ καὶ τοὺς τὴν πρὸς ἀλλήλους φιλίαν τῷ δήμῳ βεβαιότατα ἐνδειξαμένους, λέγω δὲ Ἀρμόδιον καὶ Ἀριστογείτονα, οὐθένας οὕτως αὐτοῖς οἰκείους εἶναι νομίζειν ὡς Λεωσθένη καὶ τοὺς ἐκείνῳ συναγωνισαμένους, οὐδ' ἔστιν οἷς ἂν μᾶλλον ἢ τούτοις πλησιάσειαν ἐν Ἄϊδου. Εἰκότως· οὐκ ἐλάττω γὰρ ἐκείνων ἔργα διεπράξαντο, ἀλλ' εἰ δέον εἰπεῖν, καὶ μείζω. Οἱ μὲν γὰρ τοὺς τῆς πατρίδος τυράννους κατέλυσαν, οὗτοι δὲ τοὺς τῆς Ἑλλάδος ἀπάσης. [40] Ὡ καλῆς μὲν καὶ παραδόξου τόλμης τῆς πραχθείσης ὑπὸ τῶνδε τῶν ἀνδρῶν, ἐνδόξου δὲ καὶ μεγαλοπρεποῦς προαιρέσεως ἧς προείλοντο, ὑπερβαλλούσης δὲ ἀρετῆς καὶ ἀνδραγαθίας τῆς ἐν τοῖς κινδύνοις, ἦν οὗτοι παρασχόμενοι εἰς τὴν κοινὴν ἐλευθερίαν τῶν Ἑλλήνων...

Péroraison

[41] Χαλεπὸν μὲν ἴσως ἐστὶ τοὺς ἐν τοῖς τοιούτοις ὄντας πάθεσι παραμυθεῖσθαι· τὰ γὰρ πένθη οὔτε λόγῳ οὔτε νόμῳ κοιμίζεται, ἀλλ' ἡ φύσις ἐκάστου καὶ φιλία πρὸς τὸν τελευτήσαντα τὸν ὀρισμὸν ἔχει τοῦ λυπεῖσθαι. Ὅμως δὲ χρὴ θαρρεῖν καὶ τῆς λύπης παραιεῖν εἰς τὸ ἐνδεχόμενον, καὶ μεμνήσθαι μὴ μόνον τοῦ θανάτου τῶν τετελευτηκότων, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀρετῆς ἧς καταλελοίπασιν. [42] Εἰ γὰρ θρήνων ἄξια πεπόνθασιν, ἀλλ' ἐπαίνων μεγάλων πεποιήκασιν. Εἰ δὲ γήρως θνητοῦ μὴ μετέσχον, ἀλλ' εὐδοξίαν ἀγήρατον εἰλήφασιν, εὐδαίμονές τε γεγόνασι κατὰ πάντα. Ὅσοι μὲν γὰρ αὐτῶν ἄπαιδες τετελευτήκασιν, οἱ παρὰ τῶν Ἑλλήνων ἔπαινοι παῖδες αὐτῶν ἀθάνατοι ἔσσονται. Ὅσοι δὲ παῖδας καταλελοίπασιν, ἢ τῆς πατρίδος εὖνοια ἐπίτροπος αὐτοῖς τῶν παίδων καταστήσεται. [43] Πρὸς δὲ τούτοις, εἰ μὲν ἐστὶ τὸ ἀποθανεῖν ὅμοιον τῷ μὴ γενέσθαι, ἀπηλλαγμένοι εἰσὶ νόσων καὶ λύπης καὶ τῶν ἄλλων τῶν προσπιπτόντων εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον· εἰ δ' ἔστιν αἴσθησις ἐν Ἄϊδου καὶ ἐπιμέλεια παρὰ τοῦ δαιμονίου, ὥσπερ ὑπολαμβάνομεν, εἰκὸς τοὺς ταῖς τιμαῖς τῶν θεῶν καταλυομέναις βοηθήσαντας πλείστης κηδεμονίας ὑπὸ τοῦ δαιμονίου τυγχάνειν.